

YKSITYISTÄ SUOJELUA TARVITAAN LUONTOKADON PYSÄYTTÄMISEKSI ITÄMERELLÄ

Luontokato tapahtuu myös Itämerellä. Itämeri ei kuitenkaan ole vielä kuollut meri. Pinnan alta löytyy edelleen kauniita, monimuotoisia ja elämää kuhisevia ympäristöjä, joita on suojeltava myös tuleville sukupolville. Kun meriluonnon arvoalueet suojellaan, Itämerellä ja sen lajeilla on mahdollisuus toipua. Vedenalainen luonto on monin tavoin yhteydessä kuivan maan luontoon, jolloin vedenalaisen luonnon köyhtyminen vaikuttaa myös maalla.

[Itämeren kaltaista](#) ei ole maailmassa toista. Meren lajit ovat sopeutuneet erikoiseen elinympäristöönsä. Rehevöityminen kuitenkin vie niiltä elintilaa, ja ilmastonmuutos vaikuttaa mereen arvaamattomilla tavoilla. Meriekosysteemi tarvitsee vedenalaista lajikirjoa toimiakseen hyvin. Linnut ovat riippuvaisia pinnan alla elävästä lajistosta, jota ne käyttävät ravintonaan. Itämeren kalakannat tarvitsevat suojaisia elinympäristöjä, joissa kalanpoikaset voivat kasvaa. Monimuotoinen vedenalainen ekosysteemi pystyy taistelemaan rehevöitymistä ja ilmastonmuutosta vastaan, ja sopeutuu muutoksiin yksipuolista ekosysteemiä paremmin.

Lisää ja paremmin kohdistettua suojelua

Suomi on sitoutunut EU:n ja YK:n tavoitteeseen suojella 30 % merialueistaan vuoteen 2030 mennessä. Tällä hetkellä Itämerestä on suojeltu noin 12 %. Suojellun pinta-alan lisääminen ei kuitenkaan yksin riitä, vaan suojelu on kohdistettava alueille, jossa se on lajiston monimuotoisuuden näkökulmasta tehokasta ja perusteltua.

[Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma VELMU](#) on kartoittanut Suomen merialuetta vuodesta 2004 lähtien. Suomella on tämän ansiosta hallussaan koko maailmankin mittakaavassa ainutlaatuinen aineisto vedenalaisten lajien ja elinympäristöjen sijainneista. Kartoitukset ovat osoittaneet, että kaksi kolmasosaa Itämeren lajirikkaimmista vedenalaisista alueista sijaitsee nykyisten merellisten suojelualueiden ulkopuolella. Uusissa suojelualueissa tulee ottaa aiempaa paremmin huomioon monimuotoisuuden turvaaminen myös Itämeren pinnan alla.

Vapaaehtoista suojelua voidaan vauhdittaa lukuisin keinoin

Vedenalainen monimuotoisuus keskittyy etenkin mataliin rantavesiin, jotka Suomessa ovat usein yksityisessä omistuksessa. Yksityisen suojelun lisääminen on oleellista, jotta Itämeren arvoalueita saadaan tuotua suojelun piiriin. Suojelun tulisi olla paitsi luontoarvojen säilyttämisen kannalta tehokasta, myös maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Esimerkkinä maanomistajalähtöisestä yksityisestä suojelusta on lokakuussa 2022 perustettu 4800 hehtaarin laajuinen [Gullkronan merellinen suojelualue](#).

[Helmi-elinympäristöohjelma](#) keskittyy toistaiseksi soiden, pienvesistöjen ja kuivan maan elinympäristöjen hoitoon ja kunnostukseen. Helmi-ohjelmaan tulee lisätä mukaan merelliset elinympäristöt. Esimerkiksi laguunit ja meriajokasniityt ovat tärkeitä elinympäristöjä monille eliölajeille. Niitä kunnostamalla ja ennallistamalla voidaan tukea Itämeren monimuotoisuutta.

Valtio voisi kannustaa maanomistajia tuplaamalla yksityisille vesille perustetut suojelualueet omilla vesillään. Mallia voisi ottaa [Luontolahja Suomelle -kampanjasta](#). Uusien, valtion vesille perustettavien suojelualueiden tulisi olla jo suojeluun varattujen alueiden ulkopuolelta, ja ne tulisi suojella luonnonsuojelulla.

ELY-keskukset tekevät päätökset yksityisten suojelualueiden perustamisesta. Tällä hetkellä suojeluprosessi on maanomistajan näkökulmasta hidas ja byrokraattinen. Jotta suojelu olisi maanomistajalle houkuttelevampaa, ja jotta ELY-keskus pystyisi riittävästi tukemaan maanomistajia suojeluprosessissa, ELY-keskusten resurssit suojeluhakemusten käsittelyyn on varmistettava.

Merelliset luontoarvot ohjaamaan toimintaa

Meren voinnin kannalta oleellista on suojelun lisäksi miten suojelualueiden ulkopuolella toimitaan. Vedenalainen monimuotoisuus tulee ottaa huomioon myös uusien merellisten toimintojen suunnittelussa, ja sen turvaamisen on oltava oleellinen, toiminnan suunnittelua ohjaava prioriteetti. Tässä tulee hyödyntää kattavaa VELMU-aineistoa.